

Muistin eroosio

5.3.2009

Kai Ekholm
kai.ekholm(at)helsinki.fi

”Emme ole lopettaneet ajattelemista. Emme ole lopettaneet lukemista.”
Alberto Manguel

Kansleri Iikka Niiniluoto kirjoitti kokoelmakirjaamme Muistiin painettua lyhyen ja hienon artikkelin muistin eroosiosta. Tietoa häviää monesta syystä: inhimillisesti unohtamalla, kirjojen ja kokoelmien hapertumisen ja sisällöllisen vanhenemisen vuoksi, unohtamalla niiden olemassa olo jne.

Kirjastolaitos edustaa julkista palvelua, jonka tehtävänä on viivyttää muistin eroosiota. Suomalaista Fennicaa on 1500-luvulta lähtien julkaistu 850 000 nimekettä. Näiden säilyttäminen tuleville sukupolville edellyttää monia viivytystaktiikoita mikrofilmaamisesta konservointiin ja digitointiin.

Elämme epäjärjestyksen aikakautta. Se on luonteeltaan yleinen ja yksityinen. Kirjoja, kirjastoja ja yhteistä muistia uhkaa jatkuva eroosio. Menetämme pysyvästi arvokasta aineistoa. Kansalliskirjaston kokoelmista 100 000 teosta on saavuttanut kirjaelämänsä loppupisteen ja digitointi on ainoa mahdollisuus niiden loppuelämän varalle. Slavican kuntokartoitus näyttää vielä huonompia lukuja, jopa kolmannes teoksista on vaarassa.

Samalla tehtäväämme saattaa hidastaa illuusio, jonka mukaan ”kaikki on jo Internetissä” tai luontevasti päättyy sinne. Maailmassa on painettu Gutenbergin jälkeen 100 000 000 kirjanimikettä tai painosta. Google on kertonut digitoivansa 7 miljoonaa teosta, siis varsin pienen osan.

Englannissa on julkistettu Digital Britain –niminen ohjelma, jolla pyritään tuottamaan kansakunnan keskeinen muisti verkkoon. Johtaja Lynne Brindley kertasi British libraryn digitointitavoitteet:

- 1800-luvulta 100 000 teosta tai 25 miljoonaa sivua
- kolme miljoonaa sivua 1800-luvun sanomalehtiä
- 4 000 tuntia äänitteitä kirjaston kokoelmista

Tämä kaikki on vain noin prosentti kunnianarvoisan kirjaston laajoista kokoelmista, mutta hyvin valittuna sen vaikuttavuus voi olla suuri. Suomalaiset tavoitteet ovat tähän verrattuna korkealla: nykyisen miljoonan sanomalehtisivun määrää halutaan nostaa vuoteen 2015 mennessä yli kolmeen miljoonaan sivuun. Äänitetuotanto on hyvässä vauhdissa, pergamentteja digitoidaan 11 000 kappaletta ja Turun akatemian väitöskirjat tuotanto on toteutuessaan perusta monografioille. Kutsumme tätä tuotanto-ohjelmaksi ’Kulttuuriperintö siirtyy verkkoon’. Vuonna 2010-11 julkistamme merkittävän osan näistä eurooppalaisittainkin kunnianhimoisista hankkeista.

Avaamme huhtikuussa kansallisen verkkoarkiston, joka tarjoaa käyttöön suomalaiset tallennetut verkkosivut lähivuosilta. Kansallinen muisti tallentuu yhteisin toimenpitein.

Kansallinen digitaalinen kirjasto on erinomainen tavoite. Kansalaiset ovat sen ansainneet.

Kai Ekholm
ylikirjastonhoitaja

Kansalliskirjasto